

U PROGU PIERWSZEJ WOJNY ŚWIATOWEJ

Polacy! Wybiła godzina,
w której przekazane Wam
marzenie ojców i dziadów
Waszych ziścić się może. (...) Niech Naród Polski połączy
się w jedno ciało pod
berłem Cesarza
Rosyjskiego. Pod berłem
tem odrodzi się Polska,
swobodna w swojej wierze,
języku i samorządzie.

fragment odezwy
Zwierzchniego Wodza -
Wielkiego Księcia Mikołaja
Mikołajewicza (krewnego
cara Mikołaja II) z dnia 14
sierpnia 1914r.

Zamach na życie austriackiego następcy tronu, arcyksięcia Franciszka Ferdynanda, dokonany w Sarajewie 28 czerwca 1914 roku przez serbskiego nacjonalistę, uruchomił machinę, która doprowadziła do wybuchu światowej wojny. Mocarstwa europejskie już od kilku dekad rywalizowały ze sobą i dążyły do zbrojnego konfliktu. Po wielu latach pokoju do wojny szykowały się armie i narody.

Latem 1914 roku w ciągu kilku zaledwie dni Europa stanęła w ogniu. Sztaby wojskowe przystąpiły do realizacji z dawna przygotowanych planów. Przeciwko sobie stanęły wielkie mocarstwa - Francja, Wielka Brytania i Rosja przystąpiły do wojny z Niemcami i Austro-Węgrami. Polacy, rozdarcie między trzech zaborców, musieli stanąć do bratobójczej walki. Ziemie polskie miały się także stać głównym frontem działań wojennych na Wschodzie. Królestwo Polskie i położony niedaleko pruskiej granicy Przasnysz wkrótce stało się polem bitwy między Imperium Rosyjskim a Cesarstwem Niemieckim.

Europejskie państwa
wypowiadają sobie
wojnę.

Rosyjski plan

Aby uniknąć ataku z dwóch stron na flanki (z północy z Prus Wschodnich i z południa z Galicji) rosyjski plan mobilizacyjny przewidywał ewakuację wojsk z Kraju Nadwiślańskiego i koncentrację armii pod osłoną linii twierdz Grodno-Brześć-Kowel. Właśnie dlatego wkraczający do Kielc polscy legionści nie spotkali na początku sierpnia większych sił rosyjskich.

W roku 1900 wybudowano Cerkiew Narodzenia NMP przy ul. Błonie (dzisiejsza ul. J. Piłsudskiego). Ikony do ikonostasu napisano w pracowni moskiewskiego malarza Denisowa.

Cerkiew św. Aleksandra Newskiego zbudowano w 1903r. na terenie koszar wojskowych przy ul. Makowskiej.

PRZASNYSZ W ZABORZE ROSYJSKIM

Garnizon

Tuż przed wybuchem wojny w Kraju Nadwiślańskim stacjonowało ok. **230 tys.** rosyjskich żołnierzy. Rozmieszczeni byli w co najmniej **46 miejscowościach** garnizonowych, a jedną z nich był Przasnysz.

30. POŁTAWSKI PUŁK PIECHOTY stacjonował w Przasnyszu do **1910 roku**; z myślą o pułku wzniesiono w Przasnyszu **koszary**

6. DOŃSKI PUŁK KOZAKÓW przed wojną liczył 933 Kozaków w tym 36 oficerów; z **Nowocerkaska**, stolicy Obwodu Wojska Dońskiego, do Przasnysza jest w linii prostej **1500 km**

6. KLASTYCKI PUŁK HUZARÓW zastąpił oddział piechoty zgodnie z planem **obsadzania pogranicza jednostkami kawalerii**; w armii rosyjskiej istniało **67 pułków** regularnej jazdy, z czego 18 huzarskich, 17 ułańskich, 21 dragońskich, 10 gwardyjskich i 1 Krymski Pułk Konny

Mieszkańcy

Przasnysz był w 1914 roku miastem powiatowym wchodzącym w skład **guberni płockiej**. Miasto liczyło **10 500 mieszkańców** i składało się z **2209** budynków.

Przychody kasy miejskiej wynosiły w 1900 r. **12 320** rubli srebrnych, a wydatki **8270**. Stanowiło to 30% budżetu pobliskiej Mławy.

PRAWOSŁAWNI
2,1%

PROTESTANCI
0,1%

ŻYDZI
49,4%

KATOLICY
48,3%

Dofinansowano ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu „Kultura w sieci”

opracowanie:
Łukasz Wrona i Urszula Wrona
Monika Miłoszewska
Bartosz Drejerski
Hubert Dęby